

[illegible]

اتبعون اهدكم سبيل الرشاد

صاحب و مدیر مسئول : ع . اشرف ادیب

جلد ۲ - ۹

۴ تشرین اول ۱۳۲۸

خجسته

174.

٧ ذى القعدة

215-22 sc

نَفِیْسِ شَرِیفِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

« قُلْ إِنْ كَانَ آبَاؤُكُمْ وَأَبْنَاؤُكُمْ وَإِخْوَانُكُمْ وَأَزْوَاجُكُمْ وَعَشِيرَتُكُمْ وَأَمْوَالٌ اقْتَرَفْتُمُوهَا وَتِجَارَةٌ تَخْشَوْنَ كَسَادَهَا وَمَسَاكِنُ تَرْضَوْنَهَا أَحَبَّ إِلَيْكُمْ مِنَ اللَّهِ وَرَسُولِهِ وَجِهَادٍ فِي سَبِيلِهِ فَتَرَبَّصُوا حَتَّى يَأْتِيَ اللَّهُ بِأَمْرِهِ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ »

ترجمہ

حبیب ، اولادہ دی کہ : اکر باپا لڑکے ، اولاد لڑکے ، قراداش لڑکے ، زوجہ لڑکے ، قوم و قبیلہ ، اقربا و تعلقات لڑکے ، قزاقش اولادینکے مال لڑکے ، طور غونلغہ اوغراماسندن قورقدینکے تجارت لڑکے ، خوشکڑہ کیدن اولر لڑکے ... سز لڑہ ، اللہ ایلہ پیغمبرندن وانک اوغورنده جہاددن زیادہ سوکیلی ایسہ ، اللہ طرفندن کلہ جک بلایہ انتظار ایدک ! ہم آئی بیلک لڑکے : اللہ ، امرندن چیقان ملتی قورتارماز .

سورۃ توبہ یہ منسوب اولان بو آیت کریمہ یک زیادہ شایان تأملدر ؛ زیرا بونص قطعی السہی بزمسلمائیک حال حاضرده کچیر مکده اولدینمیز صفحات مختلفہ ایلہ تماماً مناسبتدار در .

بونکہ برابر نزد الہیدہ مقبول ، داریندہ مسعود اولقی نہیہ متوقف بولوندیغی ده بو آیت کریمہ تعین ایدیور . بونص جلیل دقتلہ دوشو - نیلہ جک اولورسہ ، برزمانلر شان وشوکتلری بتون دنیائی تیر تیر تیرتمش اولان بزمسلمائیک بو کونکی حال پریشانده بولنہرق ہر کسک هدف تحقیری ، ہر کون یکیدن یککے بر مصیبتہ ، بر بلایہ گرفتار اولہ منک اسباب حقیقیہ سی یک جلی بر صورتہ تظاہر ایدر . ذاتاً بزمسلمائیک قرآن کریمک احکام صریحہ سنہ مخالفت ایتدیکمیز ایچون دکلیدر کہ : ہیچ بروقت باشمزدن بلالر ، مصیبتلر ، درلو درلو فلا کتلا اکسیک اولیور !

قرآن کریمک ، قانون فطرتک احکام لایتغیرینہ بویون ا کہ دیکمیز ایچوندر کہ : قہار ذوالجلال بعضلرمیزی طوغریدن طوغریہ اجانبک دست تظلمی آلتندہ ایکیل ایکیل ایکلتیور ، بعضلرمیزی ده قحط وغلا ایلہ ، صاعقہ لرلہ ، مدہش زلزله لرلہ ، یانغینلر ، محاربہ لرلہ تربیہ ایدیورده

ینہ بزہ - مع التأسف - ذرہ قدر اوسون بر اثر اقباء ، بر عبرت کورولیور !

ہیچ بر کرہ المزی وجدانک اوزرینہ قوبوبدہ بو فلا کتلدن متأثر اولہرق قصورمیزی اعتراف ، بونلرک اسباب تدافعیہ سی تحری بہ شتاب ایتدیور ؛ اللہ نہ بیوریور ، پیغمبر نہ امر ایدیور ، قولاق ویرمیور . مثلاً ترجمہ سی صدندہ بولوندیغمز شو آیت کریمہ یہ دقت ایدیلیرسہ ہر یردہ مسلمائیک ذلت ، اسارت وادیلرندہ یووارلانملرینک اسباب حقیقیہ سی یک اعلا آ کلاشیلمش اولیور . چونکہ بونص ازلی ، انا ، بابا ، اولاد ، قردهش ، قادین ، قوم و قبیلہ ، مال ، تجارت و مسکنہ اولان محبتی ؛ اللہ ، پیغمبر ، دین ، وطن محبتہ ترجیح ایدوبدہ « دین » ک ، وطنک محافظہ سی ایچون لازمکن معاوتی ، مالاً ، بدناً ، قلماً ، فکر آ ایجاب ایدن یاردمی ترک ایدنلر حقندہ یک شدتلی برتہدید السہی در ؛ بو تہدید السہی ، بو عتاب ازلی بی تأمل ایتدکے انسانک بتون اعصابی اہتزاز ایدیور ، روح بشر درین بر ملاحظہ واریور . انا ، بابا ، کہ انسانلرک باعث حیاتی در ، البتہ بونلرہ قارشہ ہر انساندہ فطری بر محبت ، دائمی بر حرمت بولنق لارمدر . بو لزومہ وجدان بشر شہادت ایتدیکی کی « وتضی ربک الاتعبدوا الا ایاہ وبالوالدین احسانا - ولا تقل لہما اف ولا تنہرہما » قانون فطری سی ده بوشہادتی تأیید ایدر .

انسانک اولادہ ، قرده شدہ مفرط بر محبتی واردر کہ بودہ طبیعی برشیدر . زیرا اولاد انسانک طوغریدن طوغریہ کنڈیسندن قومہ برجزئی اولدینگی کی قرده شدہ کنڈینک کلدیکی اصلدن کلشدر ، بوجہتلہ برعضوی مقامندہ در ، خصوصیلہ بونلرہ قارشہ ده ابراز محبت ایتک شرع ایلہ مؤیددر .

انسانک زوجہ سنہ ، اقرباء ، تعلقاتنہ ، قوم و قبیلہ سنہ دہ بیوک بر محبتی اولاجنی شہہ سزدر . چونکہ بونلردن اولکیسی انسانک سریولداسی ، ایکنجیسی ده من جہۃ قرده شلریدر . بونکہ برابر اکثریا انسانک مرفہاً یشامہ سی اقرباء و تعلقات ، قوم و قبیلہ ایلہ در . ایشہ بونک ایچوندر کہ اولرہ انسانک محبتی ضروریدر .

انسانک قزاقش اولدینگی مالہ ، تجارتہ ، مالک اولدینگی مسکنلرہ دہ طبیعی بر محبتی اولاجنی درکاردر . چونکہ بونلر اولمانجہ انسان ہیچ براملنہ نائل اولاماز ، دنیا و آخرت سعادتندن محروم قالیر . حتی اوز حیاتی بیلہ محافظہ ایدہ من . مشہور کلامدر : مال جانک یونغاسیدر دیرلر . شو حالده بونلرک ہپیسی انسانک احتیاجات ضروریہ حیاتیہ سننددر ، بناء علیہ بونلرہ قارشہ ابدی بر محبتی واردر .

فقط بوتعداد ایتدیکمیز شیلر انسانک احتیاجات ضروریہ حیاتیہ سنندن اولقلہ برابر بونلر ہیچ بروقت یالکیز باشنہ انسانک مادی ومعنوی سعادتنی تأمین ایدہ من . بونلرک فوقندہ برشی دہا واردر کہ بشریتی مسعود ایدن انجق اودر : « دین » ، یعنی جناب حقک پیغمبرلر

جهل سبيله دكيدر كه تجارت بحريه عالمه مركز اخراجات اولمق استعدادي حائر اولان ليمانلر يمزده عثمانلي بايراقلري يرينه اجني سنجاقلريني حامل كميلر طولاشيور .

جهل سبيله دكيدر كه مملكتك كنچينه ثروتى اولان اورمانلرا هالى طرفدن چاير چاير يا قيليور .

ينه جهل سبيله دكيدر كه بك جوق قيمتدار معدنلر، بك مبذول يتول منبعلري اناطوليناك سينه متروكنده كومولى قاليور .

ينه بومنفور سبب ساقه سيله دكيدر كه بچاره كويليلر يمز سنه لرجه ديدينه رك ، چيرينه رق چاليشد قلري حالده قوت لايوتلريني بيله تداركدن عاجز بولتيورلر ، ثمره سعيلريني باشقهرينه اقتطاف ايتدير يورلر . كويليلر يمزك نه اولد قلري بلليسر ، تابعيتلري مشكوك ، سجيهرلى بوزوق ، اخلاقلى رزيل بر طاقم انصافسز ارباب احتكارك پنجه قهارلري آلتنده ازيلكده اولد قلري ناقابل انكار بر حقيقتدر . بو منفور مسلك سابه سنده بر جوق عائله لر سونديره رك ، بر جوق خانمانلر ييقه رق آز بر مدت ظرفنده مال قارونه مالك اولمش ، بي پايان ثروت وسامان اكتساب ايتمش نيجه نيجه دربدرلر كوستريه بيلير .

اناطوليناك اك هجرى كوشه لرينه قدر صوقولمش اولان بو عجيب مخلوقلرك اك زياته قازانچ تايمين ايتدكلري محل ، از مير ولايتيدر .

اراضيسنك خداداد قدرت انبساطيه سى ، كويليلرينك ترويج مراملرينه مستعد بر حالده بولملى ، مملكتك آوروپاييله منتظم وسائط اشتراكه مالك بر ليانله منتهى اولملى كي اسباب مرجحه ، بوكي طفيلياتك از مير ولايته ده زياته بر خواهشله طويلانمه سى ايچون كفايت ايتشددر .

بو حريفلر ، كويا پرورده ايتدكلري فوق الحد محبت و صميميتك ايجاباتي اولديغندن بختله صورت حقندن كورينه رك كويليلره محصول ادراك ايتمدن اول بول بول پاره لر اقراضندن چكينمز لر .

كويلي شهره اينديكي زمان اونى آرقه سنه طاقه رق قرامر كي شهر كك مزين ، اك مكمل بير اخانلرينه كوتورير ، ايجيرير ، اكنديرر . خانه سنه دعوت ايدر . ضيافت ويرر . اك صديق ، اك اني قلبلى بردوستى اولديغنه دائر صاف كويلي به اغفالكارانه بر لسان شيطنتله تايميناده بولتور .

بوكي ملعتلره كويليناك قلبنى تسخير ايدر . اونا بر جوق مصرف قابولرى آچار . لزوملى لزومسز بك جوق مصرف ايتديرر . بر كويليناك ايشنه ياراميه جق بر جوق شيلر اشتراسته سوق ايدر و بلا تردد بوتون بو مصرفلري تاديه دن چكينمز . بوكا مقابل كويليدن ايتديكي شى ، فائض مركبي ده اوزرينه ضم ايدملك شرطيله محصول زماننده اودملك اوزره برقاج سطرلق بر سندن ، اهميتسز بر كاغددن عبارتدر .

كويلي بويله بر سندن ويرمكه اصلا تردد ايتمز و ايشته اوزمان ، كندينك و اولاديناك وثيقه فلاكتى اولان او كاغده امضا آتدينى زمان ، كويلي كندى كندينك فتواى محوينى امضالامش اولور .

فقط زواللى كويلي بونك فرقنده بيله اولمز . بالعكس كندينسك وعائله سنك سبب افتخارى اولان بو حريفه ابدى منتدار قاليور . شهرده سوردكي ذوقلى و دلربا ساعتلك خاطرات مسخريله بر مسرت و انشراح كويه عودت ايدر .

زواللى آدم ! صيرتلان قدر خائن ، بيلان قدر انصافسز ، شيطان قدر ملعون اولان بو سفيلك شيطنتلري سنى نه فلاكتلره ، نه كردابلره سوروكله ديكنى فرق ايتسه يدك ، فرق ايدمك قدر عماى جهلدن قورتيلمش ارسيدك قوشه قوشه بوملعونك دام اغفالنه دوشه چككه اوندن بر بيلان قدر اوركر ، بر صيرتلان قدر قورقار ، بر شيطان قدر نفرت ايدر دك ! فقط ، هيات ... كوينه عودت ايدن بو بچاره باغنده ، ترلا سنده ، باغچه سنده آيلرجه چاليشير ، عائله سيله ، جوجوقلريله بر لكده ديدنيير ، اوغراشير ، راحت و حضور يوزى كورمز . كونشك آتش حرارتى قارشوسنده يانار قاورولور . نهايت ، بو قدر متاعى متعاقب بوتون بر سنه لك سعيك مكافاتي اولان محصولى الده ايدر . زواللى لك يوزى كولمكه باشلار .

وا اسفا كه جوق كچمه دن بوطاتلى خليا دن اويانير ، حقيقتك مرارت آلامنى طويار ، كنديسى تارلا سنده ، باغچه سنده چاليشدينى ، پيراندينى ، ياندينى زمانلرده شهرده كي كاشانه سنده ، مدبذب غربه لر ، مطمئن قوناقلرده ، اكنجه لى تياترولرده برى پيكرلرك حار و نوشين آغوشلري آره سنده ذوقلر ، صفالر سورمش اولان اسكى دوستك - لاشيه اوشمش قارتال كي - باشى اوچنه ديكلديكنى كورير . بر عجز متوكلا نه ايله ثمره سعيى بو حريفك دندان احتراضاتنه تسليم ايدر . اللرى قويننده خاسر و ذليل ، يالين آياق ، چير چيپلاق جوجوقلري ، پيرانمش ، كونشك قارشيسنده يانمش ، قارارمش بر يشان زوجه سيله ، كلبه اخزاننه دوزر .

مع مافيه بوتون بو محصولى او سفيل محترصه تسليم ايتمكه برابر ينه بورجندن قورتلمش اولمز . بر سنه لك سعي آنجق بورجك فائضى قاپاته بيلمشددر . حال بوكه سنه آتیه محصول زماننه قدر كويلي ييه جك كيه جك كي مبرم احتياجلره معروضدر . زواللى ، احتياجات مبرمه سنى تسويه ايدم بيلمك ايچون چاره سز ينه بو دوستك كيسه سماخته التجا ايتمكه مضطر قاليور . شهره اينر . ينه استقراض باشلار . بودفعه دوش ضعيفنه يوكله ن داها آغير بر بورجك يورغونلغنى ، بر ايكي كونلك شهر حياتك ذوق نوشيني ايله ازاله ايتمكه چاليشير . داها زياته اختيار لامش ، داها زياته صارصيلمش اولدينى حالده سنده ليهر ك كوينه عودت ايدر .

بو صورتله سنده دن سنيه بورج چوغالير . بوتون بر عائله لك بر سنه لك مساعى متماديه سى آرتق بورجك فائضى بيله تسويه ايدميه جك بر حاله كلير . او وقته قدر طاتلى ديللى ، رحيم قلبلى ، بشوش سيالى نه يى بر دوست اولان حريف بردنبره ده كيشير . صورت اكشير . مرحمتدن اثر قالمز . معامله بارد بر شكل آليور .

بورجلرك تماماً تسويه سی ایچون کوبلی صیقیشدیریلیر . تهدید ایدیلیر . اسکی دوستلغه حرمة بر آز داها پاره ویریله جکی وعدیله تارلانک ویا باغچه نك کندی اوزرینه دور ایدلسی لزومی اورتیه آتیلیر . مع مافیه محبت قدیمه پایدار اولدیغندن تارلا ویا باغچه ده یینه کویلینک چالیشمه سینه مساعده ایدیله جکینه سوز ویریلیر .

آج وبی علاج قالمش ، بوغازینه قدر بورجه طالمش اولان کوبلی سوق احتیاجله بالضروره دوستک بو تکلیفنه موافقت کوستیریر . آباء واجدادندن میراث قالان ، او زمانه قدر بوتون بر نسلی بسله یین تارلای ویا باغچه یی ، بو انصافسز محترکه صاتمغه مجبور قالیر . کندی حالنده ماراباجیلک ایتکه باشلادیلر . بو اراضیدن باشقه صورتله داها چوق استفاده ایده بیله جکینی حس ایتدیکی کون اولکی دوستلغی ، کویلینک سینه لرجه اولان خدمتی آیاقلر آلتیه آله رق یچاره یی بوس بوتون قوغاز .

وقتیله ، باغ ، باغچه ، اراضی ، املاک صاحبی اولان بو زواللی الاری بوکرده عائله سیله برابر سفیل ویریشان سوقاقلره دوشرلر ، بوتون بر عائله بو صورتله محو وخراب اولور کیدر . نه فحیح عاقبت ...!

هر کون بیکلرجه مثاللری کوریلن بو فحیمه لره برچاره دوشونلرسه امین اولمیلدرکه چوق کچمه دن آناطولیده املاک وارضی صاحبی بر اسلام قالمیه جقدر . بو کون سفیل احتراصلر پشنده مست ومدهوش قوشانلر بو حاله برچاره دوشونمز ، کویلیرمزک تنویرینه ، چالیشمه سینه ، اونلره طوغری یوللر کوسترمه رک بو کبی سفیل محترکرلرک پنجه خون آشامندن قورنارمز لره یارین آیلدقلری زمان کندیلرینی پک فحیح ، پک دلسوز منظره لر قارشوسنده بوله جقدر در .

اووقت قوپاریله جق :

ایواه نه یار ، نه دیار قالدی !

واویلا سنک هیچ بر فائده سی اوله مز .

م . شمس الدین

مدالی :

تَوْحِيدٌ يَحْمَدُ

تدریسات و تربیه اخلاقیه

رهیت اجتماعیه نك رکن اعتلاسی ، کندیسی تشکیل ایدن فردلرک فضائل خلقیه جه اولان تکامللریدر . نجابت خلقیه دن محروم بولنان فردلر ، نه قدر منور ، نه درجه تحصیل کورمش ، نه نسبتده واقف صنعت بولمش اولورلرسه اولسونلر ؛ هیئت اجتماعیه بو فردلره استناداً بر آهنگ تامله تعالی وترقی ایده مز .

ظاهراً محتشم و دبده دار کورینسه بیله حقیقت حالده عرض ایتدیکی حشمت وقوت ظاهری وصوریدر ؛ کوریلن شی بر جلای

مغفلدن عبارتدر . بویله بر هیئت ، چوریمش ، قوف وهرمدیده ، فقط اوزری بویانمش بر بنایه بکزر . وهله اولی ده نظر ربا وممظم بر شکل عرض ایدر . فقط ، ایچنه کیریلوب هر طرف تدقیق ایدیلیر ، اوزرنده کی جلای مغفل قازیلیرسه کهنه ک بوتون عریانانی ، بوتون چوروکلکی ایله میدان چیقار .

اوزمان بومعظم بنا شدتی بر صرصره ، قوتلی بر زلزله مقاومت ایده میه جک بر حالده چوروک و تملسز اولدینی آکلاشیلیر . کرم وسرد زمانله بنیادی صارصیلان ، تمللری چوروین ، بوله دیوارلری وضعیت شاقولیه لرینی غائب ایدن کهنه وعصر دیده بر بناتلویین ایدلمکله یکیلنمز . یینه شدتی بر ریخ صرصر اوئی تملندن صارصار ، بلکده بوس بوتون بیقار ، خراب ایدر .

افرادى تربیه ومعلومات اخلاقیه بیکانه اولان ملتدره عینیه بویله بر بنایه مشاهدلر . شدتی بر اختلاج داخلی ، قوتلی بر باد خارجی اوئی صارصار ، ده ویرر . شو حالده هرشیدن اول ، حتی علمیدن ، کالدن ، ثووت ، هرشیدن اول افراد ملتیه فضائل نجییه اخلاقیه نك اوکره تیلیمسی ، تمرین ایدلسی ایجاب ایدر .

فقط فضائل اخلاقیه نرملرده وکیملر طرفندن اوکره تیله جکدر ؟ وهله اولی ده بوسواله : «مکتبلرده ومعلملر طرفندن اوکره تیله جکدر» . جوابی ویریله جکینه امینم .

مکتب ومعلمینک تربیه اطفال خصوصنده اک بویوک عامللردن بولندقلرینی ایضاح واعتراف ایتشدک . فقط چوجو غک تربیه و اخلاقدن منحصرأ و برنجی درجه ده مسئول اولان مکتبلر دکلدیر .

بر چوجوق مکتبه دوام ایده بیله جک بر سینه کلنجه یه قدر بوتون زماننی آشیانه عائله ده ، آغوش مادرده کچیرر .

چوجو غک ملکات روحیه سی هرشیئی قبوله مستعد بولندینی بو زمانده ، آنانک ، بابانک ، همشیره نك و برادرلرک ، ثووه کلوب کیدن قومشولرک ، قومشو چوجو قلیرنک ، اوشاقلرک ، خدمتجیلرک ، والحاصل چوجو غله تماسده بولنان هرکسک ، بومعصومک احوال روحیه سینه آز چوق بر تأثیری اولور .

تأثیرات مذکورنك تکرری چوجو غده تمایلات اخلاقیه نك اساسلرینی احضار ایدر . بر چوجو غک بدنأ ، روحاً تأثیرات خارجیه دن اک زیاده متأثر ، متضرر اولدینی زمان بودوره در . مع التأسف چوجو غه اک آز اهمیت ویریلن ، بر انساندن زیاده بر اویونجاق ، براکلنجه کبی تلقی ایدیلن زمان یینه بودوره در .

بودوره ده چوجو غک اکتساب ایده جکی تمایلات خلقیه بالاخره مکاتب ومحیط اجتماعیده کوستریلن اهتماملره ، پارلاق اورنکلره رغماً - الی الابد کوکله شیر قالیر .

علم اخلاق علماسی ، (خوئی) ، کثرت تکرار ایله حصوله کلش برملکه صورتنده تعریف ایدیورلر . چوجو غک بوملکه کی اکتسابه اک زیاده مستعد بولندینی زمان ایسه عنفوان طفولیتدر .